Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען,
אונד דער פרענומעראַציאָנס-פרייז
בעזיננט מיט דעם קאָמפּאָנג דעס
צייטען בלאַטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
וויינצנער בולוואר נומ׳ 29,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראַ-
אַנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאַטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר אָסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. וועה.
האלביעהריג 4 גולדען אָסטר. וועה.
פירטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. וועה.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. וועה.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. וועה.
פירטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אָ. וועה.

Nr. 32 זיעבצעהנטער יאהרגאנג | בודאפעסט, מאָנטאג כט אדר ה׳תרמ״ה. | Budapest, 16. März 1885.

דיא רעציפירונג

קאָממענטאר צו דעם בריעפע דעס רייכסטאגסאבגעאָרדנעטען
דר׳ פראנץ באָרין.

פינקט 4 דעם פינפטען פאראגראפען קאם אים דרייערֿאויסשוס דעס אָבערהויזעס פאָרגעסטערן צור פערהאנדלונג.

דער ערוואָהנטע פינקט ענטהאַלט בעקאננטליך דיא בעשטיממונג, דאס איין גייסטליכעס (ראבבינער) אָדער וועלטליכעס (פאָרשטעהער) קירכענהויפט דער יודען אויף פאָרשלאג דער רעגירונג פאָם קאָניג צום פערטרעטער דער יידישען קאָנפעססיאָן אים אָבערהויזע ערנאננט ווערדע.

דאס אבגעאָרדנעטענהויז האט דיעזען פינקט מיט 214 געגען 43 שטיממען, אלזאָ מיט איינער מאַיאָריטאט פאָן 171 שטיממען אנגענאָממען.

דער דרייערֿאויסשוס דעס אָבערהויזעס אבער האט איהן מיט גראָססער מאַיאָריטאט פערוואָרפען; דער ענטשלוס דעס דרייערֿאויסשוססעס האט אונס ניכט איבעראשט. עבענזאָ ווענינ, וויא דער מיניסטערפּרעזידענט ניכט איבעראשט זיין ווירד, ווען דאס אָבערהויז טראָטץ זיינער גרענצענלאָזען נאכגיעביגקייט דען גאנצען געזעטצענטוואורף מיט אללעם וואס דאראן אונד דאריף איזט צוריקווייזען ווירד.

דאך אנגענאָממען, דאסס דאס אָבערהויז דען געזעטצענטוואורף אקצעפטירען ווירד, זאָ בעגיננט ערסט דאנן דיא איגענטליכע פערוויקקלונג. דער געזעטצענטוואורף מוס דאנן פאָם נייען אינס אונטערהויז צוריקגעשיקט אונד היער נאך איינמאל פערהאנדעלט ווערדען; דענן דער געזעטצענטוואורף, וועלכען דאס אבגעאָרדנעטענהויז אנגענאָממען האט, איזט איין גאנץ אנדערער, אלס דער, וועלכען דאס אָבערהויז אנגענאָממען האבען ווירד.

אין דיעזער צווייטען פערהאנדלונג דעס אבגעאָרדנעטענהויזעס — ווירד נון דיא פראגע אויפטויכען, ווארום דאס אָבערהויז דיא פערטרעטונג דער יידישען קאָנפעססיאָן צוריקגעוויעזען האט? אנטוואָרט: וויל דיא יידישע רעליגיאָן ניכט רעציפירט איזט, דאס הייסט, זיא איזט דען איבריגען רעליגיאָנען ניכט גלייכגעשטעללט; זיא איזט מיט איינעם וואָרטע נור געדולדעט (טאָלערירט). צווייטע פראגע: איזט זיא ווירקליך דען איבריגען רעליגיאָנען ניכט גלייכגעשטעללט, וויא קאָממט עס, דאס דיא בעקעננער דיעזער רעליגיאָן אים אבגעאָרדנעטענהויזע זיטצען, דאס זיא דיא האָכסטען אמטער אונד ווירדען אנציגנעהמען בערעכטיגט זינד אונד איבערהויפט אין אללען רעכטען אונד פפליכטען דען איבריגען בירגערן דיעזעס לאנדעס אלס פאָללקאָממען גלייכגעשטעללט בעטראכטעט ווערדען? אנטוואָרט: דיא בעקעננער דער יידישען רעליגיאָן זינד דען איבריגען בירגערן גלייכגעשטעללט, דיא רעליגיאָן זעלבסט אבער איזט נור געדולדעט. ווארום אבער איזט זיא ניכט רעציפירט? ענטהאַלט זיא שטאאטסגעפאהרליכע לעהרען? ניין. שטעהט דיא יידישע רעליגיאָן אין ווידערשפרוך צו דען לאנדעסגעזעטצען? ניין. (דיא אנטיסעמיטען פרייליך ווערדען דיעזע פראגען בעיאהען, דיא ענטשיידונג היעריבער ווירד יעדאך ניכט איהנען איבערלאססען ווערדען). דער רעציפירונג שטעהט אלזאָ ניכטס אים וועגע. וואהרענד פיר דיעזעלבע נאך פיעלע אימשטאנדע שפרעכען, בעזאָנדערס אבער דיא שרעקליכע צורפּאַהרענהייט אים יידישען געמיינדעוועזען. דיא פראגע דער רעציפירונג ווירד אלזאָ יעדענפאללס אויפטוי-

בען, פאָן דער גראָססען מעהרהייט דעס הויזעס אויפגענריפפען אונד האָפפענטליך אויך דורכגעפיהרט ווערדען. (דאפיר שפרעכען דיא 214 שטיממען, דיא פיר דיא פערטרעטונג דער יודען אים אָבערהויזע געשטיממט האבען.) איזט נון דיא רעציפירונג אויסגעשפראָכען, זאָ פאַללט אויך דיא אורזאכע וועג, ווארום דער דרייערֿאויסשוס דעס אָבערהויזעס געגען דיא יידישע פערטרעטונג געשטיממט האט. דיא ערנעננונג דעס יידישען פערטרעטערס ווירדע אלזאָ נאכהער יעדענפאללס שטאטטפינדען, דער יעטציגען צוריקוויזונג האַטטען וויר אלזאָ דיא רעציפירונג צו פערדאנקען.

עטוואס אהנליכעס לייכטעט איבריגענס אויך אים דען וואָרטען קאָלאָמאן טיסאס הערפאָר. אלס דער פינקט נעמליך פערהאנדעלט אונד געגען דיא פערטרעטונג דער יודען דיא איינווענדונג ערהאָבען וואורדע, דאס דיא יידישע רעליגיאָן ניכט רעציפירט זייא, פערזיכטע טיסא דען אויסשוס דעננאך צור אננאהמע דעס פינקטעס צו בעוועגען, אלס אבער איינע גראָססע מאַיאָריטאט געגען דענזעלבען שטיממטע, דא ערקלארטע טיסא, דאס ער זיך פאָרליפיג מיט דער צוריקווייזונג צופריעדען גיבט. דיעזעס „פאָרלייפיג" האט וואהל קיינע אנדערע בעדייטונג, אלס דאסס דער מיניסטערפּרעזידענט דאפיר צו זאָרגען געדענקט, דאס דיא אורזאכע נעמליך דאס ניכט רעציפירט זיין דער יידישען רעליגיאָן, שווינדען זאָלל, דיא פערטרעטונג דער יודען איזט דאנן איינע זעלבסטפערשטאנדליכע.

צום רוהמע דעס מיניסטערפּרעזידענטען זייא עס היער ערוואָהנט, דאס וואָהרענד ער אים דרייערֿאויסשוססע האַרטנעקיג פינקטע אָהנע ווידערֿרעדע פאַללען ליעס, טראט ער פיר דיא בייבעהאלטונג דעס 4 פינקטעס מיט גראָססער וואַרמע איין, אונד ערקלארטע צום שלוססע, דאסס ער טראָטץ דעם בעשלוססעס דער דרייערקאָממיססיאָן אים אָבערהויזע דיא אננאהמע דיעזעס פינקטעס אויפס נאכדריקליכסטע עמפפעהלען ווירד.

וויא אים אבגעאָרדנעטענהויזע, זאָ וואורדע אויך אים דרייערֿאויסשוססע אלס פאָרוואנד געגען דיא פערטרעטונג דער יודען דיא טהאַטזאכע פאָרגעבראכט, דאס דיא אָרטהאָדאָקסען שריטטע געגען דיא פערטרעטונג געטהאן האבען. מאָגען דאס יענע פעראנטוואָרטען, דיא דיעזע טהאט אויף איהרען געוויססען האבען!

דיא דעבאטטע אים אָבערהויזע ווירד אללער וואהרשיינליכקייט נאך אם 21. דיעזעס — אלזאָ נאך פאָר דען אָסטערן — איהרען אנפאנג נעהמען.

צור טאגעסגעשיכטע.

פירסט ביסמארק געגען דען אנטיסעמיטיסמוס.

מיט פריידיגער איבעראשונג פערצייכנען וויר עס, דאס דער גראָססטע אונד מאכטיגסטע שטאאטסמאנן אונזערעס יאהרהונדערטס, פירסט אָטטאָ ביסמארק אין איינער זיינער יינגסטען רעדען געגען דען אנטיסעמיטיסמוס ענטשיעדען פראָנט געמאכט האט. ער בעצייכנעטע נעמליך דען אין דייטשלאנד הערשענדען קאָנפעססיאָנעללען האסס אלס געפאהרליך אונד פערוועְרפליך, דער געאייגנעט איזט, אללעס דאס צו פערדערבען, וואס דייטשלאנד זייט דעם יאהרע 1864 ערוואָרבען האט. וואָהל וואר עס ביסמארק, דער דען אנטיסעמיטיסמוס גראָסגעצאָגען; יעדער דענקענדע מענש איזט אבער איבערצייגט, דאסס ער איהן נור צור בעקאמפפונג זיינער פאָליטישען געגנער, דיא צום טהייל יודען וואָרען אונד נאך זינד, (לאסקער, לאָזע, באמבערגער, זינגער,) בענוטצטע.

פירסט ביסמארק איזט שאָנונגסלאָז געגען איינצעלנע וויא געגען פארטייען, יא זעלבסט געגען פאָלקער, וואָ עס גילט זיינע גראָסאנגעלעגטען פלאנע דורכצופיהרען; זאָ האט ער אויך אונס יודען ניכט געשאָנט אונד זיינען קעטטענהונד שטאָקער אויף אונז געהעטצט. נון האט ער אבער דען ווידערשטאנד דער ליבעראלען (צו דענען דיא יודען אים מער געהאָרען) ניכט מעהר צו פירכטען, פיעללייכט וויל ער זיא יעטצט געגען דיא קלעריקאלען בענוטצען אונד ער לאָזט זיך לאָז פאָן דער שאנדליכען באנדע, דיא אויך זיינען נאמען אין דען קאָטה געצערט האט.

אין דער רייכסטאגסזיטצונג פאָם 13. דיעזעס שפראך פירסט ביסמארק וויא פאָלגט: „זייט דעם יאהרע 1864 האט זיך גאָטטעס זעגען איבער דייטשלאנד ערגאָססען. 1870 האט אללע דייטשען איינגעפינדען דעם פינדע געגענאיבער; וויר האבען ווידער איינען רייכסטאג, איינען קאייזער; דאס נעננע איך איינען פאָלקערפריהלינג! דא ערוואכטע ווידער דער אלטע פארטייגייסט; דער שטאממעס אונד קאָנפעססיאָנעללע האסס, אונד דיעזע מאכע איך פאר גאָטט אונד דער געשיכטע פעראנטוואָרטליך, ווען דאס גאנצע הערליכע ווערק אונזערער נאציאָן פערדערבען ווירד."

ווען ביסמארק שפריכט, זאָ האָרכט דיא וועלט האָך אויף! אונד זיינע פערדאממונג דעס קאָנפעססיאָנעללען האססעס ווירד האָפפענטליך איינען בלייבענדען איינדרוק מאכען.

דער ענגליש רוסישע קאָנפליקט.

אין באָמבעי אונד בענגאלען (אין אינדיען), וואָ זיך דיא ביידען גראָססטען ארזענאלע ענגלאנדס בעפינדען, ווערדען בערייטס גראָססע קריעגספארבערייטונגען געמאכט. וואפפען אונד מוניציאָן אללער ארט ווערדען אין גראָססען מאססען אויפגעהייפט, אויסערדעם ווערדען פאָרבערייטונגען צור מאָביליזירונג צווייער אינדישער ארמעעקאָרפּס אין דער שטארקע פאָן 72 טויזענד מאנן אונד 180 קאנאָנען געטראָפפען.

דיעזע פאָרבערייטונגען לעגען יעדענפאללס ציינניס פאָן דעם ערנסט דער לאגע אב. זיא צייגען אבער אויך, דאס דער ענגלישע לאָווע ענדליך ערוואכט אונד ניכט לאנגער געניינט איזט, דיא רוססישע געוואלטטאטע רוהיג הינצונעהמען. דער רוססישע באר האט אויך דיא טאצע זאפארט צוריקגעצאָגען, אונד פערזיכערט היטע בערייטס דאס ער נור דען פריעדען אונד דאס גוטע איינפערנעהמען מיט ענגלאנד ווינשע.

איינע זיילע דעס אנטיסעמיטיסמוס.

ווען שאָן דיא פעראורטהיילונג יוליאוס ווערהאָוואיס אין שווערער שלאג פיר דיא אנטיסעמיטען וואר, זאָ זינד דיעזע יעטצט פאָן איינעם נייען הינטערשפאך שווערעם שלאג געטראָפפען וואָר-

דיא געבעטע וויעדערהאָלט, דיא זיא איהם גע-לעהרט האט, מיט דער צייט אבער פערשוואנדען דיא איינדריקקע דער צארטען קינדהייט אויס זיינעם געדאַכטניססע, אין איינעם קלאָסטער ערצאָגען ערוואָרב ער זיך דורך זיינע זעלטענע בע-געאבונג אונד גראָססען פֿלייס דיא בעוואונדערונג אונד ליעבע זיינער לעהרער. דער פאפסט בעקונ-דעטע שטעטס איינע גראָססע פֿאָרליעבע פֿיר זיינען שיטצלינג דעם ער אין דער טויפֿע זיינען נאמען — פיוס — בייליעגטע. קוים 19 יאהרע אלט וואר מאָרטארא בערייטס געוויידעטער פריעסטער אונד איין יאהר שפּעטער ערנאננטע איהן דער פאפסט צום ר אָ-מ י ש ע ן ד אָ מ ה ע ר ר ן. אים יאהרע 1872 גינג ער נאך בעלגיען, וואָ ער אָפֿפֿענטליך פרעדיגטע. זיינע פרעדיגטען מאכטען גראָססעס אויפֿזעהען, זיא וואַרען אבער אין זאָ פֿאנאטיש קאטהאָלישעם זיננע געהאלטען, דאס ער פֿאָן דער פֿרייזיננינגען בעלגי-שען רעגיערונג איינען ווינק ערהיעלט דאס לאנד צו פֿערלאססען. פֿאָן דא אן האָרטען זיינע עלטערן ניכטס פֿאָן איהם ביז 1878 אין וועלכעם יאהרע זיין פֿאטער שטארב. דיא מוטטער ערהיעלט דאמאלס איינען בריעף אויס פאריז אין וועלכעם איהר זאָהן זיינען שמערץ איבער דען טאָד זיינעס פֿאטערס אויסדריקטע. ער שיינט אלזאָ אימטער ערקונדיגונ-גען איבער זיינע פֿאמיליע איינגעצאָגען צו האבען. ער באט זיינע מוטטער נאך פאריז צו קאָממען, דא-מיט ער זיא אומארמען קאָננע. זיא רייזטע דאהין, אונד איבערציינגטע זיך, דאס דיא קינדעסליעבע ביי איהם ניכט ערשטאָרבען וואר. זייט דער צייט שטעהט ער אימטער אין בריעפֿוועכסעל מיט זיינער פֿאמיליע, אונד האט שטעטס דיא פֿריינדליכסטען גריסע פֿיר זיינע 3 ברידער אונד 2 שוועסטערן.

אלס אים יאהרע 1880 דיא יעזואיטען פֿאָן פֿראנקרייך פֿערטריעבען וואורדען, פֿערליעס אויך מאָרטארא דאס לאנד אונד וואנדערטע נאך שפּא-ניען אויס. דאָן פּיאָ — דיעזען נאמען פֿיהרט מאָר-טארא אין שפּאניען — נימטט איינען האָהען ראנג אים יעזואיטען אָרדען איין. געגענוואַרטיג איזט ער בייכטפֿאטער ד ע ר ק אָ נ י ג י ן פֿ אָ ן ש פּ א-נ י ע ן, (ערצהערצאָגין קריסטינע פֿאָן אָסטעררייך) אונד איבט אם האָפֿע פֿאָן מאדריד אויך זאָנסט גראָ-סען איינפֿלוסס אויס.

וואָ דיא לויפֿבאהן מאָרטאראס ענדען ווירד, ווער מאג דאס וויססען. ער איזט נאך יונג אונד בע-זיטצט אללע איינגענשאפטען דיא איהן ביז צו דען האָכסטען שטופֿען עמפּאָרטראגען קאָננען. ווער וויים אָב ניכט איינסט אויף דעם פאפסטליכען טהראָן דער געטויפֿטע יודענקנאבע פֿאָן באָלאָניא זיטצען ווירד! —

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

הערן א. מ. אין סענלאש. דער שאָפּער דער יונגנד-בליטהען" איזט אונז אימטער ווילקאָממען. איילען זיא שהייערער פריינד איהר אנערביעטען צו פערווירקליכען, וויר נעהמען עס מיט טויזענד פֿריידען אן.

הערן ע. ה. מ. אין טשערנאָוויטץ. אין איהרער נע-עהרטען צושריפט האבען זיא פֿערגעססען אנצודייטען, א ו י ף ו ו ע ל כ ע ו ו י י ז ע וויר דיעגן איינענטליך אויף דיעזע ווירקליך האָכוויכטיגע יידישע אנגעלעגענהייט פֿ אָ ן ה י ע ר א ו י ס איינפֿליסס נעהמען קאָננטען?

הערן י. מ. ק. סעקרעטער דעס „כולל" אין י ר ו ש ל י ם. עס איזט אינס אונמאָגליך אין דיעזער פראגע שטעללונג צו-נעהמען. וויר פֿערשטעהענדען קאָננען קיינע קלארע איינ-זיכט אין דיא פארטייאנגעלעגענהייטען דער היילינען שטאדט נעהמען, וויר מיססען אלזאָ אימטער פירכטען, דאס וויר דורך אונזערע איינפֿלוססנאהמע פיעללייכט נאר דער נ ו ט ע ן ז א כ ע געשאדעט האבען. דער וויר אבער אויס אונזערעם פֿאָללען הערצען נור צו ניטצען ווינשען. הערצליכען דאנק פֿיר דאס זאָ רייכליך געשפענדעטע—אין פיעלען דינגען ליידער אונפֿערדיענטע— לאָב איהרער לאָבליכען געמיינדע. איהר פֿריינדליכעס אנערביעטען נעהמען וויר מיט דאנק אן אונד זינד אויך גערן בערייט אָ ר י ג י נ א ל ב ע ר י כ ט ע אויס דעם היילינען לאנדע צו האָנאָרירען.

הערן א ע. אין נייטרא. דער בעריכט געננט בלאָס דען אנפֿאנגסבוכשטאבען ג . . . אונד אלס וואָהנאָרט דיא נאָהע פֿאָן ווילנא. פאלל נענאננט איזט בלאָס דער ראבבי-נער פֿאָן קאָוונאָ אן דען וויר איבריגענס אין פאָלגע איהרער אנפראגע היישע אין שרייבען ריכטעטען. „פעסטער ללאָיד" דער אין זיינעם נעסטריגען אבענדבלאטטע דען בעריכט פֿאָללאינהאלטליך איבערנאָממען האט, נעננט נאמיליך אויך נור דען אנפֿאנגסבוכשטאבען דעס בעטרעפֿענדען ערעל-מאננעס.

אן דיא הערען ז. נ., ה. אונד. ה. אין קאשויא. אין איהרער הייסען פארטייליכקייט האבען זיא פערגעססען, דאס דיא פֿעראָפֿפֿענטליכונג איהרעס בעריכטעס וועדער איהנען, נאָך איהרער געמיינדע, נאָך אבער אויך דעם יודענטהומע צור עהרע געריינען ווערדע. געוויסס אבער ווערדען זיא דאס יודענטהום צו דאנק פערפפליכטען. ווענן זיא אונד איהרע פֿריינדע דאהין שטרעבען מאָכטען, דאס איהר נאָטטעסהויז אונד איבערהויפט איהרע געמיינדע ניכט נאר זאָ אָפֿט דער שויפלאטץ אהגליכער שקאנדאלע ווערדע, דיא יעדעם וואה-רען יודען דיא שאמראָטהע אינס געזיכט טרייבען. וויססען זיא דענן ניכט מיינע הערען, דאס איהרע געמיינדע איינע שטעהענדע רובריק דעס „פיננעטלענשענ" בילדעט? וויא פאסט דענן איהר הערר ראבבינער אונד איהר לאָבליכער פֿאָרשטאנד איהרע אויפנאבע אויף. דאס זיא זאָלכע שקאנ-דאלע ניכט צו פֿערהינדערן זוכען? —

☛ וועגען מאנגעלס אן רוים מוס דיעסמאל דיא קורז-מאבעללע וועגבלייבען.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען. רערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 15-טען מאָרץ צו ענדע געהט (וואס גאנץ ד י י ט ל י ך אויף איהרער „אדרעסס-שלייפע" אנגעציינט איזט), איהרע פ ר ע נ ו מ ע ר א-צ י אָ ן נ י ט י נ ס ט צ ו ע ר נ י י ע ר ן, דאמיט דיא ווייטערע פערזענדונג דער בלאטטער קיינערע שטאָרונג ערליידע.

אונד ביטטען וויר דיא אדרעססע דייטליך וויא פֿאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נוממער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

נעשעפֿטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

נעטריידע-געשעפֿט. ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך, 12000 מעטער-צענטנער וואורדען פערקויפט.

ו ו י י צ ע ן: טהייס- 100 מעטצר' 78, קילאָ 8.70 גולדען. 100 מעטרצעט' 78. קילי 8.60 גולדען. 200 מעטער-צענטנער 78. קילאָגראמם 8.80 גולדען. — 650 מעטער-צענטנער 76. קילאָגראמם 8.75 גולדען. — 100 מעטרצנט' 76. קילאָ. 8.40 גולדען. פ ע ס ט ע ר-ב אָ ד ע ן 1000 מעטער-צענטנער 76 קילאָ 8.30 גולדען. באנאטער 300 מעטרצטר' 74,6 קילאָ 8.20 גולד. — וויעסענבורגער 300 מעטרצ' 75.7 קילאָ 8.45 גולד— (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

נערסטע 6.80—7.65 גולד.

קוקורוץ נייע 5.80 — 5.85 גול. אלטע, — גול.

טערמינע-געשעפֿט. ווייצען פער פריה-יאהר 8.19—8.21 גולד. האפער פער פריה-יאהר 6,93—6.95 גול. קוקורוץ פער פער מאי-יוני 5.77—5.79 גולד.

ר ע פ ס (קאָהל) 6,50—6,62½ גולד.

פ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט פ י ע ה - מ א ר ק ט. ביא דעם אם 12-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטע-נען וואָכענמארקטע וואורדען 1344 שטיק גראָס- אונד 2496 קליינ-פיעה צו מארקטע געבראכט. היערפֿאָן וואורדען פער-קויפט: 36 שטיק ש ט י ע ר ע, פער שטיק פאָן 100 ביז 190 גולדען — 817 אָכסען דאס פאאר פאָן 180—350 גול' 350 קיהע, דאס פאאר פאָן 160—240 גולד' 135 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 90—190 גול' 6 שטיק ביפֿפעל, דאס פאאר פאָן 140—225 גול. 610 שטיק קעלבער דאס שטיק פאָן 8—25 גול'. 1886 שטיק לעממער דאס פאאר פאָן 3—8.— גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען-פלייש 50—53 גולדען. קוה-פלייש —.47—50 גולד. קאלב-פלייש 50—60 גולד. אונד ביפפעל-פלייש 44—,46 גולד.

לאָטטאָציעהונג פֿאָם 11-טען מערץ 1885.

ברינן 4 20 8 28 58

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר: מאקס סאבאָלטש.

קאָנקורז.

אן דער היעזיגען איזר. אָרטהאָדאָקסען קולטוס-געמיינדע איזט מיט ר"ח אייר הבע"ל דיא שטעללע איינעס שו"ב ובעל קורא צו בעזעטצען. געהאלט 5 גילדען פער וואָכע פֿרייע וואָהנונג אונד נעבענ-עמאָלומענטע. בעווערבער מיססען פֿאָן אנערקאננ-טען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען קבלה האבען, אונד דער אונגארישען שפּראכע מאכטיג זיין. דיא ווישט פּסקנר ווערדען בעפֿאָרצוגט.

ניעקלאדהאזא (באָרשאָדער קאָם), תרמ"ה.

2—3 ד ע ר פֿ אָ ר ש ט א נ ד.

קאָנקורז.

עס ווירד צו 4 קינדערן איין ערציעהער געזוכט, דער איין טיכטיגער פעדאגאָג, גוטער אונגאר אונד שוחט ובודק זיין מוס. יאהרעסגעהאלט 160 גילדען זאממט גאנצליכער פֿערפפֿלעגונג אונד 10 גולדען רייזעשפעזען. אָפֿפֿערטע זאממט צייגניססען אונד קבלות זינד צו ריכטען אן הערן

Roth Adolf

N.-Pestény, via Hátszeg, (Siebenbürgen.)

דיא ספרים-פֿערלאגסהאנדלונג, פֿאָן

מ. ע. לעווים זאָהן אין בודאפעסט

עמפפֿיעהלט דען פ. ט. איזראעליטישען געמיינדען אונד פרי-וואטען, איהר גראָסעס סאָרטימענט פֿאָן

הגדה של פסח

מיט פ ר א כ ט פֿ אָ ל ל ע ן א י ל ו ס ט ר א צ י אָ נ ע ן אונד מיט פיעלען פ ר ו ש י ם אונד יידישדייטש איבער-זעצט 4-טעל באָגען גראָס, מיט שאָנעם ראָטהען איינבאנדע אלס געשענק זעהר געאייגנעט, פער שטיק 1 גולד. דעטטאָ מיט גראָססען לעטטערן מיט בילדערן אונד פֿארבינעם אומשלאג פער דוטצענד 60 קר. דעטטאָ מיט דייטשער אָדער יידישער איבערזעטצונג, 1-דוטצענד 1 גולד. דעטטאָ מיט פערגאלדע-טען טאפעלן 1-דוטצענד 1,50 גולד. דעטטאָ מיט איינער וואָרטגעטרייען אונגאר. איבערזעטצונג מיט בילדערן אונד פֿארבינען אומשלאג 1-דוטצענד 1.40 גולד. דעטטאָ מיט פערגאָלדעטען טאפעלן פער שטיק 20 קר.— אללע סאָרטען ה ג ד ו ת קאָננען נעגען נאכנאהמע אָדער מיטעלסט פאָסט-אנווייזונג אים פֿאָרהינין איינגעזאנדטען בעטראגעס בע-צאָגען ווערדען. בעשטעללונגען ווערדען אונטער שלייפבאנד פראנקאָ צוגעשיקט.

אכטונגספֿאָלל

מ. ע. לעווים זאָהן.

דיא ספרים-האנדלונג

שטערנבערג עט קאָמפּ.

בודאפעסט ראָמבאכגאססע נ"י 16

עמפפֿיעהלט איהר גראָסעס סאָרטימענט פאָן אלטען אונד נייען ספרים וספרי תורה. ה ג ד ה ש ל פ ס ח מיט פירושים פאָן חתם ותתן ס ו פ ר זצוק"ל, פרייז 50 קר. דעטטאָ מיט שאָנען לעטטערן עט בילדערן 5 קר. מיט דייטשער אָדער יידישער איבערזעטצונג 8—10 קר. מיט פער-גאָלדעטען טאפעלן 12—15 קר. מיט אונגארישער איבער-זעטצונג 12—15 קר. מיט פערגאָלדעטע טאפעלן 20 קר. וויעדערפערקייפער ערהאלטען בעדייטענדע ראבאט. מחזורים קליינעס פֿאָרמאט פיר ר"ה ויו"כ ושלש רגלים 50 קר. גראָ-סעס פֿאָרמאט 80 קר. מיט דייטשער איבערזעטצונג פאָן 1—3. גולד. אין 5-טהיילע 3·50—4 גולד. אין 9-טהיילע 4.50—6 גולד. סידורים אין סאמט-איינבאנד 2—5 גולד. אין ביינאימיטאציאָן 3—6 גולד. עכט עלפענביין 15 גולדען. טליתים פאָן 2—4 גולד. אויס פיינער שאפוואָללע 5—10 גולד. 2-טהיילגע 5—20 גולד. עטרות (באָרטען) אויס גאָלד אָדער זילבער 3—15 גולד. — „גאבריעל" ראָמאן אין 2 באנדען פאָן ס. קאָהן, אין פראכטבאנד געאייגנעט פיר געשענקע 1.50 גולד. אללע היער פערצייכנעטען געגענ-שטאנדע קאָננען פער נאכנאהמע בעצאָגען ווערדען. ביי פֿאָרהער איינגעזאנדטעז בעטראגען ווערדען דיא בעשטעללונ-גען אונטער שלייפבאנד פראנקאָ צוגעשיקט. — רשימת הספרים פערזענדען וויר אויף פערלאנגען גראטיס. — דיא שאָנסטען גאָלדשטיקעריען אויף פרוכת, מאנטעל לס"ת חופה אי' ד' נ', צו איסערסט בילינען פרייזען.

כשר וויין של פסח

ראָטה אונד שיללער וויינע, בעסטער קוואלי-טאָט, שנעשה בהכשר גמור ובהשגחה מעולה, זינד צו ב י ל ל י ג ס ט ע ם פ ר י י ז ע צו בעציהען דורך

Samuel Braun in Gyöngyös.

הכשר-בריעפֿע פֿאָם אָרטהאָדאָקסען ראבינאטע זענדע אויף פֿערלאנגען גראטיס. אכטונגספֿאָלל

2—4 יוסף שמואל ברוין, אין דיאָנדיאָש.

וויכטיג פֿיר רעגאליען-פאכטער.

רום, שליוואָוויטץ, טרעבער, ליקערע אונד עססיג ערצייגט מאן אָהנע אפפאראטע ביללינסט מיט דען עססענ-צען אונד אטהערישען אָלען פאָן

ארנאָלד וואטטעריך

בודאפעסט, טאבאק-גאססע, נעגענאיבער דעם איזר. טעמפעל. אָנפֿעריירע פערנער: הויזענבלאזע, וויינבאָקעטס, גלי-צערין, ענטזידונגספולווער, מיטטעל געגען אללע ווייג-קראנקהייטען עטצ. פערנער: הימבערזאפֿט אונד ציטראָנענזאפֿט פיר גאזוע-פיללונג. דאנן: טינטע גלאנצוויכסע, וואשבלויפֿארבע, קארבאָלזייַרע אונד קארבאָלקאלק. ☛ פרייזקוראנטע אונד מאניפולא-ציאָנסביכער אין אללען שפראכען גראטיס.

8—20

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1885. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

נאך דעם אבען ערוואהנטען אויסווייזע איזט פירסט ניקאלויס עסטערהאזי אונטער דען מאגנאטען דער האכסטע שטייערצאהלער, דא זיינע שטייער מעהר אלס 300000 גולדען בעטראגט. ערצהערצאג אלברעכט צאהלט פיר זיינע אין אונגארן בעפינדליכען גיטער 99000 גולדען, דער הערצאג פאן קאבורג 60000 גולדען, ערצהערצאג יאזעף 49600 גולדען, מעהר אלס 50000 גולדען צאהלען: גראף אלאאיס קאראלי, גראף פריעדריך וועגקהיים, גראף אנדרעאס טשעקאניטש אונד גראף טאססילא פעסטעטיטש; מעהר אלס 40000 גולדען צאהלען גראף יוליאוס קאראלי, גראף פערדינאנד זיטשי אונד גראף אלעקסאנדער קאראלי. פערנער צאהלען: גראף אלאדאר אנדראשי 23000 גולדען, גראף עמאנועל אנדראשי 21000 גולדען, גראף יוליאוס אנדראשי 16000 גולדען. די שטייער דעם גראפען אלבערט אפפאני בעטראגט 11000 גולד.

* (איין שאנער אקט) דער רעליגיאזען טאלעראנץ ווירד אויס קארפו (די אינזעל פאן וואו די בעריהמטען קארפיאנער אתרוגים געהאלט ווערדען), מיטגעטהיילט. פאר קורצעם איזט דער עדלע ערצבישאף מאר דאלענא געשטארבען, דען די יודען אלס איהרען וואהלטהאטער פערעהרטען אונד ליעבטען, אום דיעזען געפיהלען אויסדרוק צו פערליהען, בעגלייטעטען דער ראבבינער יאזעף לעווי אונד איינע דעפוטאציאן דער געמיינדע די לייכע דעם פערשטארבענען קירכענפירסטען ביז צום יידישען פריעדהאף, היער היעלט דער לייכענצוג שטיללע, אונד דער ראבבינער פערריכטעטע ליוט דאס געבעט הצור תמים פעלו וכו' ווארויף ער דאנן אין דער לאנדעסשפראכע איין געבעט פיר דאס זעעלענהייל דעם עדלען פריעסטערס פערריכטעטע. די פיעטאט דער כריסטען, די מיט דער לייכע דעם קירכענפירסטען פאר דעם יידישען פריעדהאפע שטעהען בליעבען אונד דאס געבעט דעם ראבבינערס אנדאכטיג אנהארטען, איזט עבען זא גראס, וויא די טאלעראנץ דער יודען, וועלכע די לייכע דעם כריסטליכען ערצבישאפס זא עהרטען אונד פיר איהן אפפענטליך געבעטע פערריכטעטען.

* (גראסעס אויפזעהען) ערעגט איינע ערקלארונג דעם בעריהמטען פראפעססארס ארדי, די ער דיעזער טאגע אין דער מעדיצינישען אקאדעמיע פאן פאריז אבגעגעבען האט. אין דער גענאנטען אקאדעמיע — געבענביא בעמערקט, דאס ערסטע מעדיצינישע אינסטיטוט דער וועלט — פליעסען זייט מעהרערען וואכען פערהאנדלונגען דאריבער, אויף וועלכע ווייזע דער שטעטיגען אבנאהמע דער פראנצאזישען בעפאלקערונג אבצוהעלפען וואֶרע, דא עס שטאטיסטיש בעוויעזען איזט, דאס די געבורטען אין פראנקרייך מיט יעדעם יאהרע וועניגער ווערדען. אם 10. דיעזעס גאב נון דער פארשטעהער דער ערסטען מעדיצינישען קליניק אין פאריז פראפעססאר שארל ארדי פאלגענדע סענזאציאנעללע ערקלארונג אב: „אללע פארגעשלאגענען מאסנאהמען ווערדען זיך אלס פרוכטלאז צור היילונג דעם איבעלס ערווייזען. איך קעננע נור איין מיטטעל, וועלכעס די ליקקען די זיך אין דער פראנצאזישען בעפאלקערונג צייגען, אויסצופיללען אים שטאנדע איזט, נאמליך איינע מאגליכסט שטארקע איינוואנדערונג דעם איזראעליטישען שטאממעס. אנדערסוויא ווערדען די איזראעליטען בעלאסטיגט, יא אויך פערפאלגט, בייא אונס פינדען זיא פרייהייט אונד גלייכהייט אונד פיהלען זיך וואהל, אויך דורך דען רייז אנגעצאגען, דען אונזערע זיטטען אונד פאליטישען איינריכטונגען איהנען ביעטען. די יודען זינד אינטעלליגענט, ארבייטזאם, עהרגייציג אונד וואס דאס וויכטיגסטע איזט — זיא זינד קינדערייך. דיעזע לעטצטערע אייגענשאפט מאכט אונס איהרע איינוואנדערונג בעזאנדערס ווערטהפאלל; איהרע קינדער ווערדען איינסט די בעסטען פראנצאזען זיין." — וויא לויטעט ער דאך דער בעריהמטע זאטץ: פראנקרייך איזט די מוטטער דער פרייהייט, פאריז איזט דאס הערץ פאן איראפא. דאס ליכט אונד די בליטהע דער וועלט.

* (זעהר הארט) ווירד געגענווארטיג דען אנטיסעמיטען אין אסטערייך צוגעזעטצט. אין וויען, וואו יעטצט די פארבערייטונגען צו דען געמיינדערואהלען שטאטטפינדען, ערליעס די אנטיסעמיטענפארטייא איין מאניפעסט אן די וואהלער, דיעזע קאמען יעדאך ניכט דאצו עס צו לעזען; דענן קוים האטטע דאס מאניפעסט דען דרוק פערלאססען, אלס זאממטליכע עקסעמפלארע דורך די שטאאטסאנוואלטשאפט קאנפיסצירט אונד דער זאטץ אויסאיינאנדער געווארפען ווארדע. נאך אם זעלבען טאגע (פארגעסטערן) לייטעטע די שטאאטסאנוואלטשאפט די געריכטליכען שריטטע געגען די אונטערפערטיגער דעם מאניפעסטעס וועגען שטארונג דעם לאנדעספריעדענס אונד וועגען אויפרייצונג געגען קאנפעססיאנען איין. די אנטיסעמיטישען פערזאממלונגען ווערדען פאן דער פאליצייא שטרענגסטענס איבערוואכט, אונד זא יעמאנד נאך געוואהנטער מאניער געגען די יודען לאסצוציעהען בעגיננט, ווירד די פערזאממלונג אויך זאפארט אויפגעלאזט, וואס זיך זייט 4 טאגען בערייטס 2מאל וויעדערהאלט האט. עס איזט מערקווירדיג, דאס עס אין אסטערייך דעם מיניסטערפרעזידענטען נאך ניכט איין איינציגעסמאל איינגעפאללען איזט, די אנטיסעמיטען אים אבגעארדנעטענהויזע צו צערמאלמען, הינגעגען ווירד געגען דען אנטיסעמיטיזמוס אויסערהאלב דעם רייכסראטהעס מיט שטרענגען מיטטעלן פארגעגאנגען. — אין אונזערעם רייכסטאגע האט העררר פאן טיסא שאן אונצאהליגע מאלע דען אנטיסעמיטיסמוס פערניכטעט — מיט דער צונגע נאטירליך, דאפיר שטעקט איהם אבער דער אנטיסעמיטיסמוס אויסערהאלב דעם רייכסטאגס די צונגע ענטגעגען. דענן דרויסען איזט דער אנטיסעמיטיסמוס פרייא. זא פרייא, דאס עס די אנטיסעמיטען זעלבסט ניכט בעססער ווינשען. איזט דאך ערסט געסטערן איין נייעס אנטיסעמיטישעס בלאטט ערשיענען, דאס זיך רעדליך די מיהע גיבט, טיסאעסלאר אונד זאלאעגערסעג הערייצובעשווארען. פארגעגאנגען ווירד ערסט דאנן ווערדען, ווענן דאס אייפגעהעטצטע פאלק איין פאאר יודען ערשלאגען אונד איין פאאר קופפלאדען אויסגעריבט האבען ווירד, נאטירליך אויך דאנן ניכט געגען די העטצער. א די ווערדען אוממער פערשאנט! זאנדערן געגען איין פאאר אונוויססענדע, פערפיהרטע בויערן. —

* (די קאטהאליש-יידישע טרויאונג) בעשאפטיגט נאך אוממער די אפפענטליכע מיינונג. בעזאנדערס איזט עס די קאטהאלישע גייסטליכקייט, די זיך שווער צורעכטפינדען קאנן. עס ווארען שאן פאללע, דאס פאפסטע איינע הייראט צווישען קריסטען אונד מאהאמעדאנערן אדער צווישען קריסטען אונד היידען ערלויבט האבען, נאטירליך אוממער אים אינטערעססע דער קאטהאלישען רעליגיאן. דער פאלל אבער, דאס איין פאפסט יע די עהע צווישען קריסטען אונד יודען ערלויבט האטטע, איזט נאך ניע פארהער פארגעקאממען. די האהען גייסטליכען זינד דאפאן איבערראשט ווארדען אונד וויססען ניכט, וויא זיא זיך בענעהמען זאללען. דער רעשפעקט פאר דעם פאפסטליכען ענטשלוסס געביעטעט איהנען די עהע אלס גילטיג אנצוערקעננען, וואס איהנען אבער די לאנדעסגעזעטצע צו טהון פערביעטען. די איינע איבערצייגונג נייגט זיך דיעסמאל דען לאנדעסגעזעטצען צו, אונד פרימאס אונד קולטוסמיניסטער פערווינשען די לייבע דעם יידישען באראנס אונד דער קאטהאלישען גראפין, די זא אין איינע זא אונאנגענעהמע לאגע געבראכט האט. אונד די לאגע דער קאטהאלישען גייסטליכקייט איזט אין דער טהאט איינע זעהר שיעפע. באלטהאזאר האראוואטה, דער געוועזענע יוסטיצמיניסטער, אייסערטע זיך היריבער וויא פאלגט: עס איזט נאך ניכט לאנגע הער, דאס ווירד דאס געזעטץ אומאנ-

---

מארמארוויסעס, שמערצענקאלטעס אנטליטץ אונד דאך וואנדעלטע זיא וויא איינע לייכע אונטער דען לעבענדען. עס לאג עטוואס פורכטבארעס, דאמאנישעס אין איהרען ציגען. מאן היעלט זיא פיר קראנק, אבער זיא וויעז יאקאבען עליאהם ארצטליכען ביישטאנד ענטשיעדען צוריק. דער אלטע ארצט אונד זיין פערבינדעטער נאטהאן בעניאמין אמלויערטען זיא נון טאגע לאנג מיט אונרוהיגען שפאהערבליקקען; אבער זיא שיענען זיך צו בערוהיגען, אלס איינע וואכע נאך מאזעס סערוויילס טאדע זיך ניכט די גערינגסטע פעראנדערונג אן סאבאטהאי אדער מיריאם צונעשראנגען האטטע: זיא איבערדעטען זיך, דער טאד האבע דען איינבעקוועמען שטראפפרעדיגער איבעראיילט, אונד איהם די צונגע געפעססעלט, עה זיא דאס דראהענדע געהיימניס פערראטהען.

אויך רובען וואר עס דורך די זיינער מוטטער געגעבענען היילינסטען פערשפרעכונגען, מיריאם צו פליעהען געלונגען. זיא האן יעדעם ערנסטען שריטטע געגען סאבאטהאיס אונגעשטיעס וויב צוריק צו האלטען. עס ווארדע בעשטיממט, איהן זאגלייך נאך יאזעפס האכצייט אין אנגעלעגענהייט דעס נייען רייכס נאך פאלאסטינא צו זענדען אונד דיעזע בעשטיממונג זיינער ענטפערנונג פיעל ניעמאנדען אויף. מיהורמאה בענאהם זיך געגען אללע זא קאלט, וויא געגען מיריאם אונד ניעמאנד קאננטע ערראטהען, דאסס צווישען ביידען איין זא פורכטערליכער אויפטריטט שטאטטגעפונדען האטטע. מיריאם וואר וויא אימטער, אונד מיט אנשיינענדעם פראהזינן ריסטעטע מאן זיך צום פראכטפאללען האכצייטספעסטע. אבער דיעזע אייסערע היללע פערבארג אין דער ברוסט דער ביידען פרויען איינע וועלט פאלל יאממער, שמערץ, פערצווייפלונג אונד איינע האללע פאלל וואוטה אונד ראכעדורסט. מיהורמאהס לעבענסבוים וואר אים אינגערסטען קערן מארטליך פערלעטצט, איין מארדערישעס ביל האטטע די ווארצעלן דעססעלבען דורכשניטטען. זיא וואר אירדע געווארדען אן גאטט, אן דער וועלט, אן זיך; איהר לעבען לאג אלס איינע שייסליכע ליגע הינטער איהר אונד גרינזטע זיא מיט האהנלאכענדען פערצערטען ציגען גראסליך אן!

מיריאם ראנג אהנמאכטיג מיט איהרעם בארגלאזען יאממער, אבער זיא וואר שאן ערלעגען: דענן איהר פעהלטע עבען אללע קראפט. וויל זיא קיינען טראסט מעהר האטטע, זיא האטטע קיינע. אויך נאך קיינע האפפנונג מעהר אונד וועד דעם טראסטעס אונד דער האפפנונג גאנצליך ענטבעהרען מוס, דער איזט צווייפאך טאדט אונד שיינט דאך צו לעבען, איין פירכטערליכער צושטאנד! דער טאד וואֶרע דאס גראסטע גליק פיר זיא געוועזען. דער איינציגע קאמפף, דער איהרער זעעלע נאך איינע ארט בעוועגונג אונד לעבען גאב, וואר די שטעטע צווייפעלנדע איבערלעגונג, אב זיא איהרעם איגניג געליעבטען, איהרעם האכפערעהרטען אונד פאסט אנגעבעטעטען פריינדע סאבאטהאי דאס שרעקליכע געהיימניס דאס איהרע ברוסט בעלאסטעטע, מיטטהיילען זאללטע אדער ניכט. די היילינסטע פפליכט דער פריינדשאפט געבאט עס איהר אונד דאך שוידערטע זיא פאר דעם געדאנקען צוריק. ווענן זיא סאבאטהאיס שטאלצע רוהע זאה, אין וועלכער זיך, וויא זיא מיינטע, זיין איננערסטעס לעבען אונד וועזען זא אונגעטריבט אבשפיעגעלטע, זיא קאם ניכט דאצו אונד ראנג פערגעבליך נאך איינעם פעסטען ענטשלוססע. זיא היעלט איהן פיר גליקליכער אלס ער וואר. עס האטטע איהן שאן לאנגע געדראנגט, אונד ער פיהלטע דאס בעדירפניסס אוממער מאכטיגער, זיין שוועסטערהערץ איינמאל בייא איהר צו ערלייכטערן, איהר אלל זיין שטילל געפיהלטעס לייד, זיינע שווערמוטה אויסצושיטטען אונד אויס איהרער פראממען ברוסט נייע לעבענסקראפט צו זויגען. אונד נור די נערייספאללען פארקעהרונגען צו דער האכצייט זיינעס ברודערס מיט פעניגאס אלטעסטער טאכטער רויבטען איהם די מוסע, זיינען פארזאטץ אויסצופיהרען.

פרונקענד אונד גערייטשפאלל נאב דער ערסטע האכצייטסטאג דעם צווייטען די האנד; פאסט אללע אין סמירנא אנוועזענדען יודען פייערטען דאס פעסט דעם שטאלצען קאניגס פאן איזראל, אים לארם דעסזעלבען ערהיעלט מיריאם דורך איהרע געטרייעסטע דיענערין איין בריעפכען פאן רובען.

„איך מוס איבערמארגען פארט פאן סמירנא," שריעב ער, „אבער איך קאנן ניכט געהען, אהנע דיך נאך איינמאל געשפראכען צו האבען. זעעלע מיינער זעעלע. ווען אין דיעזער נאכט דער יובעל דער נאסטע אים וויינגבעכער דאס געדאנקענס פערלארען האט, טייערע איך געשיקט די אויפמערקזאמקייט מיינער אויפפאססער. שיטצע דוא מידיגקייט אדער קראנקהייט פאר. אבער ניכט אים קיאסק דארף איך דיך זעהען. ערווארטע מיך אם אסטליכען אבהאנג דעם בערגגארטענס אים אליוועגגעביש. וואהין ווירד אונס צווייען פאר דען שטראהלען דער זאננע שיטצען."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

דען. דיא קוועללע איהרעס ליבטעס אונד וויססענס, איהר שטאלץ אונד איהרע צירדע, מיט איינעם ווארטע דיא מאכטיגסטע שטיטצע דעס אנטיסעמיטיסמוס איזט פאר 4 טאגען אין גראץ אלס פיעלפאכער בעטריגער, שווינדלער אונד פאלשער פערהאפטעט אונד דעם וויענער לאנדעסגעריכטע איינגעליעפערט ווארדען. דאך פאנגען וויר ביים אנפאנג אן:

פאר קורצעם איזט אין האכפיינער הערר אים וויען פערשוואנדען, דער זיך דר' אייגוסט ברימאנוס נאננטע. דאס ווארע פריילוך קיין אונגליק, וועגן ער נור ניכט פערגעססען האטטע, זיך פאן געוויססען לייטען צו פעראבשיעדען. דער העררדאקטאר גאב זיך נאמליך אין וויען אלס גריעכע אוים. זיינע שטודיען זאלל ער אין נאליפאלי, טראפעצונט (קליינאזיען), בערלין, יאססי אונד אין נאך צאהלרייכען אנדערען שטאדטען אזיענס אונד אפריקאס געמאכט האבען. אונד דא ער איינע מאנגליך שאנע ערשיינונג איזט, זיך שטעטס האכעלעגאנט קליידעטע אונד ווערטהפאללע ברילאנטען אונד זאגסטיגען שמוק טרוג, וואר עס איהם אין לייבטעס, אין פארנעהמען הייזערן איינגאנג צו פינדען; וואו ער זיך אין דער רעגעל מיט דער הייזטאכטער — פערלאבטע. דער איינען זאגטע ער, ער זייא פראפעססאר אן דער אוניווערזיטאט אין איננסברוק, דער אנדערען טהיילטע ער מיט, ער האבע איינען לעהרשטוהל אן דער אוניווערזיטאט אין גראץ, איינער דריטטען מאכטע ער גלויבען, דאס ער צוואר נור 30 טויזענד גולדען יאהרליכע איינקינפטע האבע, זיין אנקעל אין קליינאזיען אבער, דעססען איינציגער ערבע ער איזט, פערפיגע איבער מעהרערע מילליאנען. ביא יעדעם „ציקינפטיגען שוויגערפאטער" שווינדעלטע ער גראססערע אדער קלייערע בעטראגע אים, מיט וועלכען ער, וויא איינגאנגס ערוואהנט, פאר קורצער צייט פאן וויען פלאטצליך פערשוואונדען איזט. איין אהנליכען שווינדעל מאכטע ער פאר מעהרערען ביבערדריקקערן. ער פערקויפטע דענזעלבען אין גראסעס ווערק, אונד איבערגאב איך גלייך דען ערסטען באגען, וואפיר ער בעדייטענדע פארשיססע ערהיעלט. אונד דא ער איבעראלל איינע גראסע מיינונג פאן זיינען גראססען טאלענטען אונד פאן זיינער ריעזיגען וויססענשאפט בייצוברינגען פערמאכטע — ער שפריכט נאמליך מעהרערע אריענטאלישע שפראכען אונד האט אין זא ריעזיגעס געדאכטניסס, דאס ער אים שטאנדע איזט 50 ביז 60 זעכסציפפיגע צאהלען פאן איינמאל הארען מיט וואונדערבארער זיכערהייט, אהנע איך נור איינען איינציגען בליק צו שטאקקען, ווידער הערצוזאגען — זא ווארדע איהם אללגעמיין גלויבען געשענקט. אלס ער אבער פערשוואונדען וואר, דא שטעללטע עס זיך הערויס, דאס דר' ברימאנוס אוראלטע פרעמדע ווערקע אבשריעב, אונד זיא פיר זיין גייסטיגעס איינענטהום אויסגאב. דיעזע שווינדעלייען זעטצטע ער אין גראץ פארט, ווארדע אבער פאן דער פאליציא ענטלארפט אונד פערהאפטעט.

ביז היערהער האטטע אינדעסס דיא אנגעלעגענהייט קיין גראסערעס אינטערעססע פיר אונס. דיא זאכע נאהם יעדאך ביא דעם וויענער לאנדעסגעריכטע, וואהין דר' ברימאנוס איינגעליעפערט ווארדע, איינע גאנץ אונערווארטעטע מערקווירדיגע ווענדונג.

עס שטעללטע זיך דא נאמליך הערויס, דאס דר' ברימאנוס קיין אנדערער איזט, אלס דער בעריכטיגטע אנטיסעמיטישע פראפעססאר דר' יוסטוס אים דייטשלאנד, איף דעססען ווערק „דער יודענשפיעגעל" דיא אנטיסעמיטען זיך ביא יעדער געלעגענהייט בערופען, אלס אויף דאס ווערק איינעם גראססען טאלמודגעלעהרטען, ענטהאלט אבער ניכטס אנדערעס אלס פאלשונגען אונד פערדרעהונגען דעם טאלמודס אונד דער ראבבינישען ליטעראטור. דיעזער יוסטוס שטעהט ביא דען אנטיסעמיטען אין וייט גראסערעם אנזעהען אלס דער בעריכטיגטע פראפעססאר ראהלינג, אונד ער וואר עס, דער וואהרענד דער פערהאנדלונג דעם טיסא־עסלארער פראצעססעס, זיך אנגעבאטען האט, דען ריטועללען מארד אוים דעם טאלמוד אונד „זוהר" נאכצוווייזען. דיא זאכע מאכטע דאמאלס אונגעהייערעס אויפזעהען. אינדעסס דער ניערעדיהאזער געריכטסהאף קאנטע זיך אויף דאס אנערביעטען דעם דר' יוסטוס ניכט איינלאססען. דיא אנטיסעמיטען אבער פיהרען זייטדעם דיעזע טהאטזאכע ביא יעדער געלעגענהייט אלס אונאומשטאסליכען בעוויז פיר דען „ריטועללען מארד" אן.

דיא רייהע דער איבעררראשונגען איזט אינדעס ניכט צו ענדע. עס שטעללטע זיך נאמליך דעם וויי־טערען הערויס, דאס דיעזער כריסטליכע טאלמודגעלעהרטער, דיעזער גראסע פראפעססאר דר' יוסטוס, פאר דעם אנארי, שימאני, נעגדעוויך אונד זימאנדי מיט זאלך איינעם גרענצענלאזען רעספעקט ערפיללט זינד, דאס דיעזער יוסטוס איין געטויפטער יודע אים רומאניען איזט אונד איינגענטליך אבראהאם בריעמאן הייסט. ער איזט אין דעם רומאנישען דארפע קאסטינעסטי געבארען, אונד נאכדעם ער זיך אין בוטשאטש (אסטגאליציען) פערהייראטעטע, ליעס ער וייב אונד קינדער אין עלענד צוריק, אונד פליכטעטע זיך נאך בערלין, וואו ער אונטער דר' הילדעסהיים דאס דארטיגע ארטהאדאקסענסעמינאר אבסאלווירטע. שפאטער ווארדע ער מיט דעם גייסטליכען דעלאקראא בעקאננט, טויפטע זיך אונד ווארדע פראטעסטאנט. דער גלויבענסוועכסעל צייגטע זיך אבער וועניג איינטראגליך, אונד בריעמאנן גינג נאך פאדערבארן, ווארדע קאטהאליק אונד איינע הויפטשטיטצע דעם אנטיסעמיטיסמוס. זיינע שריפטען, דיא ניכטס זינד אלס פאלשונגען אונד ליגען, האבען ראהלינג אין שאטטען געשטעללט, אונד זייטדעם יוסטוס זיינען „יודענשפיעגעל" געשריעבען האט, גילט ער ביא דען אנטיסעמיטען אלס דער איינציג מאסגעבענדע טאלמודגעלעהרטער. דיעזער יודיש־פראטעסטאנטיש־קאטהאלישע אנטיסעמיט איזט פאן האהען גייסטליכען אלס טאלמודישע קוועללע בעניטצט ווארדען, דענן דר' ברימאנוס יוסטוס, איינענטליך אבראהאם בריעמאנן רימט זיך דער פריינדשאפט דעם אונגארישען פירסטפרימאס, דעם ערצבישאפס עדער אונד אנדערער.

זאלכע אבגעפימטע שופטע זינד עס אלזא, וועלכע היפטזיילען דער אנטיסעמיטען בילדען. שמאך אונד שאנדע איבער איינע פארטייא דערען ווארטפיהרער ווערהאוואי אונד דערען וויססענשאפטליכע לייכטע אין אנדערער צעהנפאכער שירקע איזט! וואס בעדייטעט אבער דיא ענטלארפונג איינעם ווערהאוואי דען ענטהיללונגען געגענאיבער, דיא איבער דען „געלעהרטען" דר' יוסטוס געמאכט ווארדען זינד! וואהרליך וועגן נאך געפיהל דער שאנדע ביא דען אנטיסעמיטען ווארע, דאנן ווירדען זיא נאך זאלכען ערפאהרונגען פאר יעדערמאנן איהרען אנטיסעמיטיסמוס פערלייגנען. פרייליך ווירדען זיא דאנן זא פיעל אלס ניכטס, בעדייטען אונד איך דאס „געשעפט" האטטע איין ענדע. דא זיא אבער דורכאוים עטוואס זיין, אונד דאביא איך עטוואס פערדיענען וואללען, ווערדען זיא פערמוטהליך נאך ווייטער אנטיסעמיטען בלייבען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(דיא פערמאגענספערהאלטניסע דער אונגארישען אריסטאקראציע.) נאך איינעם אמטליכען אויסוויז ווירד דאס נייע אבערהויז ניכט מעהר אלס 202 מיטגליעדער צאהלען. זא פיעל צאהלען נאמליך וועניגסטענס 3000 גולדען שטייער. אונטער דיעזען בעפינדען זיך 160 גראפען אונד 42 באראנע. ווירד אבער דיא סיממע אויף 2000 גולדען הערארבגעזעטצט — וואס וואהרשיינליך איזט — זא ווירדען נאך 24 גראפען אונד פירצעהן באראנע צוקאממען. —

פאליעטאן.

דיא אפפער דער קאבאלא.

היסטארישער ראמאן אוים דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(118־טע פארטזעטצונג.)

„אונד וויר אויך פאר יעדעם לוישעראהר זיכער?" פראגטע רובין וויעדער. „מיין הערץ שלאגט זעלטזאם בעקלאממען. עסטערס אויגען רוהען שטעטס זא דיסטער פראגענד אויף מיר. איהר בליק דרינגט מיר אינ'ס איננערסטע הערץ; איך קאנן איהן קוים ערטראגען. זא ווירד דאך ניכטס געמערקט האבען פאן אונזערעם גליקע דיעזער נאכט?" —

„ליעבער באנגער קנאבע, זיא איזט פערן אין איהרעס פאטערס הויז. איך האבע זיא אם טאגע שאן היימגעשיקט. נור מיינע געטרייעסטע האט דען דיענסט אונד דיעזע בעוואכט דאס הויז. ניעמאנד קאנן הינצו. דען איבריגען מאגדען אונד האפפרויען איזט שטרענג פערבאטען, איינער דער דיענסטצייט אהנע מיינע ערלויבניס, איהרע וואהנונג צו פערלאססען. וויא דיר דיא בעזארגניס שאן שטעהט! — אבער דוא ליעבסט זיא נאך, דיא שלאנקע עסטער; דוא קאנסט זיא זעלבסט אין דען ארמען איינער קאנינן ניכט פערגעססען. קאנן דער אונערגרינדליכע רייכטהום מיינער ליעבע דיר ניכט איינמאל דיא קליינע טהארין אויפוויעגען? זא וויים דיך ניכט צו שאטצען; נור מיריאם קעננט דען האכסטען ווערטה דער פערלע, מיט דער זיא שטילל אונד היימליך איהרען בוזען שמיקט: אבער דיא קאנינן נאננט זיא קיינער בעטלערין"

„זייט איך דיא וואנגע דעם האכסטען גליקעס אין דיינען ארמען גענאססען, רייצענדסטעס וייב, האבע איך קיינען זינן מעהר, קוים נאך איין ערינגערן פיר דאס פליכטיגע וואהלבעהאגען, דאס איך אן עסטערס יונגפרויליכער געשטאלט נאהם. איך בין דיין, מיריאם, גאנץ דיין מיט לייב אונד זעעלע. ניעמאנד אויף דער וויטען וועלט האט נאך איינען טהייל אן מיר."

„דאס פייער דיינער ליעבע רייסט דיך צור איבערטרייבונג הין. טייש דיך ניכט זעלבסט, מיין יינגלינג. דוא שטעהסט נאך אונטער דער געוואלט אונד הערשאפט דיינער מוטטער, דוא ביזט זא גוט פאן איהר אבהאנגיג, וויא דיעזער וויללענלאזע מעססיאס, דען זיא אם נאנגעלבאנדע לענקט, אונד ווירדעסט דיך פערגעבליך בעמיהען, דיך איהרעם איינפלוססע צו ענטציעהען."

„דוא ליעבסט מיינע מוטטער ניכט."

„ניכט דאך! איך מאכטע נור מיינען רובען פרייא זעהען; איך מאכטע דען יינגלינג, דען איך מיט מיינען הייסעסטען אונד היילינסטען געפיהלען אומפאססע, ניכט אבהאנגיג זעהען, וויא איין אונמינדיגעס קינד; זיינעם קיהנען גייסטע ניכט דורך אונווירדיגע שקלאווערייא האהן געשפראכען וויססען, מאכטע זיינע ליעבע גאנץ אונגעטהיילט בעזיטצען. מיין, מיין זאללסט דוא זיין, גאנץ אללעין, זא וויא איך אויך גאנץ אללעין דיר אנגעהארע. אין דיעזעם גענענזייטיגען אונגעטהיילטען בעזיטץ ערבליהט ערסט אונזער האכסטעס גליק; אויך וויללל איך שטאלץ אויף דיך זיין, אלס אויף איינען פרייען קאנינסזאהן. אבער שמערץ אונד קוממער פיללען מיין הערץ. איך בעזיטצע דיך ניכט מיט זיכערהייט, דוא ביזט דער שקלאווע דיינער מוטטער. מיין רובען!" — איהרע שטיממע שוואנקטע; זיא בראך אין טהרענען אוים.

„איך רייסע דיא לעטצטע ווארצעל דער קינדעסליעבע אוים מיינער זעעלע אונד ברינגע זיא דיר אלס אפפער אויף דעם אלטאר דער ליעבע דאר!" ריעף רובען אונד אומפאסטע דאס שאנע וייב ליידענשאפטליך.

„דאנן זאללסט דוא אונאומשראנקטער קאניג דער ליעבע ווערדען!" יובעלטע מיריאם אויף אונד ערווידערטע זיינע פלאממענקיססע. דאך פלאטצליך שפראנג דיא טהירע העפטיג אויף אונד הערין שטירמטע מיהורמאה, וויא איינע שוועדליך ערנסטע ראכעגאטטין.

„שייסליכער אויסוואורף דער גיפטיגסטען שלאנגע, דיא דוא דיך, אום דאס הערץ מיינעס קינדעס רינגעלסט, טייפלישער שפראסס דער שווארצעסטען העללע! זייא פערפלוכט אונד פערדאממט אין דיא זיעבען קליפטע דעס געהינאמס!"

מיריאם וואר בעוואוסטלאז צו באדען געשטירצט. מיהורמאה ערגריפף איהרעס זאהנעס האנד אונד ריסס איהן מיט זיך פארט. ער וואגטע ניכט, זיך איהר צו ווידערזעטצען.

דער טאג דעם שרעקקענס.

דיא קאניגליך גלאנצענדען אנשטאלטען צו יאזעפ'ס האכצייט נאהמען דיא געמיטהער אללער צור פאמיליע דעם מעססיאס געהארינגען פערזאנען אין אנשפרוך. מאזעס סערווילים פלאטצליכער טאד מאכטע אין דיעזעם בונטען אונד לויטען געטרייבע וועניג איינדרוקק; דער ענטשלאפפענע בוספערדיגער וואר שאן נאך וועניגען טאגען פערגעססען. אויך האטטע ניעמאנד זאנדערליך אכט אויף מיהורמאה'ס